

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

Sławomir PASTUSZKA*

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w regionie świętokrzyskim w latach 2005-2011

Streszczenie: Celem artykułu jest ocena aktywności inwestorów zagranicznych w regionie świętokrzyskim. Do realizacji tego celu wykorzystano metodę analizy literatury przedmiotu oraz metodę statystyki opisowej. Na podstawie przeglądu literatury wyjaśniono podstawowe pojęcia związane z zagranicznymi inwestycjami bezpośrednimi, scharakteryzowano główne modele teoretyczne dotyczące ZIB, zidentyfikowano najważniejsze czynniki podejmowania inwestycji zagranicznych, przedstawiono pozytywne i negatywne skutki tego zjawiska. Przeprowadzono także badanie stanu, struktury i kondycji przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, prowadzących działalność w województwie świętokrzyskim. Dla potrzeb analizy wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2005 i 2009. Celem zapewnienia porównywalności danych analizowane wielkości przeliczono na jednego mieszkańca. Analiza wykazała, iż napływ inwestycji zagranicznych do regionu przeważnie polegał na przejęciu istniejących zakładów, a następnie ich unowocześnieniu. Inwestorzy zagraniczni lokują kapitał głównie w największych miastach (Kielce, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski) lub w ich pobliżu. Duże znaczenie dla obecności zagranicznych inwestycji w regionie odgrywa Specjalna Strefa Ekonomiczna w Starachowicach. Wśród inwestorów zagranicznych w regionie jest wiele firm działających w skali globalnej. Znaczący udział mają przedsiębiorstwa produkujące materiały budowlane, które tworzą istotną część gospodarki regionu świętokrzyskiego. Są jednak słabo zakorzenione w gospodarce lokalnej, co utrudnia i ogranicza ich wpływ na jakościowy rozwój miejscowych firm (ograniczone efekty spillovers). Zdaniem autora, utrzymanie dotychczasowego kierunku inwestycji zagranicznych utrwać będzie „surowcowy” charakter regionu świętokrzyskiego. Aby uniknąć tego scenariusza, władze województwa, w ramach polityki regionalnej, powinny tworzyć warunki umożliwiające pozyskiwanie inwestorów w branżach technologicznie bardziej zaawansowanych.

Słowa kluczowe: zagraniczne inwestycje bezpośrednie, inwestor zagraniczny, kapitał zagraniczny, region świętokrzyski

Kody JEL: F21, F23, F44

Artykuł wpłynął do druku 5 sierpnia 2013 r.

* Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydział Zarządzania i Administracji, e-mail: spastuszka@op.pl

Wprowadzenie

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie (ZIB) są jednymi z najważniejszych czynników rozwoju gospodarczego. Należą do podstawowych form przepływów kapitału w gospodarce światowej. Obecność ZIB korzystnie wpływa na postęp technologiczny, transfer umiejętności, wiedzy oraz wzorców organizacyjnych i marketingowych w krajach i regionach przyjmujących inwestycje. Dyfuzja nowych technologii i wiedzy technicznej przyczynia się do obniżenia kosztów jednostkowych produkcji i świadczonych usług, pozytywnie wpływa na wzrost produktywności. Inwestorzy zagraniczni wywierają presję zarówno na rozwój infrastruktury technicznej, jak i na poprawę jakości miejscowych zasobów ludzkich [Delokalizacja..., 2006]. Społeczno-ekonomiczne efekty napływu ZIB zależą od typu inwestycji, formy transferu, poziomu koncentracji kapitału oraz od stopnia połączenia z otoczeniem (zakorzenieniem) inwestorów zagranicznych w regionie.

Celem artykułu jest ocena aktywności inwestorów zagranicznych w województwie świętokrzyskim w latach 2005-2011. Struktura artykułu jest podporządkowana temu celowi. Na początku przedstawiono terminologię zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Następnie scharakteryzowano wybrane modele ZIB: teorię ekлекtyczną Dunninga i teorię handlu Kojimy oraz omówiono najważniejsze przyczyny napływu inwestycji zagranicznych i efekty tego zjawiska. W dalszej kolejności przeprowadzono badanie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, prowadzących działalność w województwie świętokrzyskim¹. Zwrócono uwagę na ich liczbę, wielkość zatrudnienia i uzyskiwane wyniki finansowe, a także kraje pochodzenia kapitału, jego rozmiary i strukturę. W badaniu wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego. Artykuł kończy krótkie podsumowanie i rekomendacje dla polityki rozwoju regionalnego realizowanej przez samorząd województwa świętokrzyskiego.

Pojęcie i rodzaje zagranicznych inwestycji bezpośrednich

Pojęcie zagranicznych inwestycji bezpośrednich w literaturze przedmiotu oraz w praktyce gospodarczej jest definiowane na wiele sposobów. Krugman i Obstfeld [2003, s. 124-125] określają bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako „międzynarodowy transfer kapitału w celu utworzenia w innym kraju filii i sprawowania nad nią kontroli”. Pojęcie to swoim zasięgiem obejmuje: założenie nowej filii za granicą, utworzenie *joint venture* z podmiotem zagranicznym, nabycie majątku nieruchomego za granicą w celu rozszerzenia dotychczasowej działalności, zakup udziałów w już istniejących firmach zagranicznych. Definicja ta zwraca także uwagę na wielkość minimalnego udziału oznacza-

¹ Badanie nie uwzględnia podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową, towarzystw inwestycyjnych, szkół wyższych, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz samodzielnych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną.

jącego kontrolę firmy i precyzuje pojęcie bezpośrednich inwestycji zagranicznych stwierdzając, że jest to przedsięwzięcie, w którym pojedynczy inwestor zagraniczny kontroluje przynajmniej 10% akcji zwykłych (głosów) w firmie lub ma efektywny wpływ na decyzje firmy. Pakiet taki jest wystarczający do zapewnienia kontroli inwestorowi z uwagi na to, że obecnie najczęściej akcje danej firmy znajdują się w posiadaniu szerokiej grupy inwestorów indywidualnych. Inwestorami indywidualnymi mogą być pojedyncze przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw prywatnych i publicznych, a także rząd. Inwestor może stworzyć na zagranicznym rynku zupełnie nowe przedsiębiorstwo w zależności od rodzaju wejścia na ten rynek. Według klasyfikacji Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, ZIB są międzynarodowymi inwestycjami dokonywanymi przez rezydenta jednego kraju z zamiarem sprawowania długotrwałej kontroli (inwestor bezpośredni posiada efektywny głos w zarządzaniu przedsiębiorstwem inwestycji) i trwałej korzyści (inwestor posiada znaczący wpływ na zarządzanie przedsiębiorstwem inwestycji) w przedsiębiorstwie innego kraju [OECD, s. 7-8].

Inwestycje bezpośrednie obejmują nie tylko pierwotne nabycie kapitału, ale również kolejne transakcje kapitałowe pomiędzy inwestorem zagranicznym i powiązanymi kapitałowo przedsiębiorstwami zagranicznymi: reinwestowane zysków, długoterminowe kredyty². Jak wynika z podanych definicji, ZIB stanowi jedną z form procesu internacjonalizacji działalności gospodarczej. Wyróżnikiem inwestycji zagranicznych jest sprawowanie kontroli nad firmą przez inwestora zagranicznego, która daje mu prawo i możliwość wpływania na decyzje kontrolowanego przedsiębiorstwa we wszystkich dziedzinach jego działalności. Ta cecha odróżnia ZIB od inwestycji portfelowych (zakup papierów wartościowych emitowanych przez skarb państwa lub akcji przedsiębiorstwa, bez chęci bezpośredniego zaangażowania się w zarządzanie tym przedsiębiorstwem).

Wyróżnia się dwie podstawowe formy inwestycji bezpośrednich: inwestycje „pierwotne” (*greenfield*) i inwestycje „wtórne” (*brownfield*). Inwestycje typu *greenfield* polegają na uruchomieniu za granicą przedsiębiorstwa od podstaw łącznie z zakupem nieruchomości. Z kolei inwestycje typu *brownfield* przeważnie skupiają się na korzystnym przejmowaniu, a następnie restrukturyzowaniu zakładów już działających na rynku [Estrin, Meyer, 2010]. Jakkolwiek obie formy ZIB wiążą się z napływem kapitału, to w przeciwieństwie do *greenfield*, inwestycje w postaci fuzji i przejęć rzadko przyczyniają się do nowych inwestycji i do transferu nowych technologii. Dlatego dla realnej sfery gospodarki szczególne znaczenie odgrywają inwestycje bezpośrednie skierowane na środki trwałe (budowa fabryki, hali montażowej czy produkcyjnej, zakup maszyn i urządzeń), a nie inwestycje polegające na przejęciu przez inwestora aktywnej kontroli własności nad działającym przedsiębiorstwem w konkretnym kraju.

² ZIB mogą przyjąć jedną z form: budowy od podstaw fabryki przez inwestora z innego kraju; zakupu co najmniej 10% akcji danej firmy przez obcego inwestora; pożyczki od firm „matek” dla firm „córek”; inwestowania w kraju części zysków przedsiębiorstw (reinvestowanie), mających obcych właścicieli. Art. 3, ust. pkt 17 *Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*, Dz.U. 1994 Nr 1221 poz. 591 z późn. zm.

Nawet po sprzedaniu firmy, na miejscu inwestycji bezpośredniej, pozostaną budynki i infrastruktura techniczna umożliwiające i ułatwiające prowadzenie działalności gospodarczej. Dlatego można stwierdzić, że im większy w łącznych inwestycjach bezpośrednich jest udział inwestycji na terenie dotychczas nieużywanym (*greenfield*), które w większości wykorzystują kapitał sprowadzony z zagranicy, a mniejszy udział stanowią przejęcia firm lokalnych bez zobowiązań inwestycyjnych ze strony inwestorów zagranicznych, tym bardziej prawdopodobny jest wzrost dochodu narodowego w kraju goszczącym.

Ujęcie teoretyczne zagranicznych inwestycji bezpośrednich

Istnieje wiele modeli teoretycznych wyjaśniających przyczyny, czynniki inwestycji zagranicznych, ich relacje z handlem międzynarodowym oraz efekty tego zjawiska na poziomie krajowym i regionalnym [Dziemianowicz, 1997], [Domański, 2001], [Gawlikowska-Hueckel, Umiński, 2008], [Świerkocki, red. 2011], [Woźniak-Miszewska, 2012]. Zasadniczo można je podzielić na teorie mikroekonomiczne (teoria oligopolistycznej reakcji, teoria przewagi własnościowej przedsiębiorstwa, teoria zawłaszczalności, teoria internalizacji transakcji wewnętrznych, teoria lokalizacji, teoria cyklu życia produktu) i teorie makroekonomiczne (teoria rentowności, teoria względnych przesunięć kosztów kapitału i siły roboczej, teoria kształtowania się pozycji inwestycyjnej krajów, teoria obszarów walutowych) [Woźniak-Miszewska, 2012, s. 25-36], [Stawicka, Kwieciński, Wróblewski, 2010], [Misala, 2006, s. 70-87], [Pilarska, 2005], [Przybylska, 2001].

Syntezą scalającą dorobek wielu koncepcji w zakresie czynników skłaniających firmę do podejmowania inwestycji zagranicznych jest teoria eklektyczna międzynarodowej produkcji Dunninga [1979, s. 269-295]. W myśl tej teorii, zwanej także paradygmatem OLI (Ownership, Localization, Internalization), decyzja o inwestycji bezpośredniej zależy od relacji między kosztem produkcji w kraju macierzystym inwestora a kosztem produkcji w kraju goszczącym, uwzględniającym cła i inne opłaty. Przedsiębiorstwo podejmuje decyzję o inwestycji wtedy, gdy jego działalność za granicą będzie bardziej zyskowna niż we własnym kraju. Według Dunninga, o lokalizacji ZIB decydują trzy rodzaje przewag konkurencyjnych zagranicznego przedsiębiorstwa nad firmami kraju goszczącego: przewaga własnościowa (*ownership advantage*) firmy nad konkurentami (wielkość oraz pozycja i marka firmy, potencjał naukowo-badawczy, zasoby wykwalifikowanej kadry, specyficzne zasoby materialne, wiedza marketingowa), przewaga lokalizacyjna (dostępność zasobów produkcyjnych i ich przestrzenne rozmieszczenie, wielkość rynku zbytu, jakość infrastruktury transportowej i komunikacyjnej) oraz przewaga internalizacji działalności (zastępowanie zewnętrznych transakcji przedsiębiorstwa z niezależnymi podmiotami przez transakcje wewnętrzne w ramach jego międzynarodowej struktury, czyli między przedsiębiorstwem inwestującym a jego filiami) [Rynarzewski, Zielińska-Głębocka, 2006, s. 214-216].

Model handlu [Tarasinski, 2006, s. 100-101] jest kolejną koncepcją ZIB, w której wykorzystano i rozwinięto dorobek innych teorii: lotu dzikich gęsi (*the flying geese*) Kaname Akamatsu [Schröppel, Mariko, 2002, s. 203-229], lokalizacji ZIB R.A. Mundella oraz D.D. Purvisa. Według Kiyoshi Kojimy, autora modelu handlu, istotą bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest transfer wyższych funkcji produkcji z kraju wysoko rozwiniętego (goszczonego) do kraju mniej rozwiniętego (goszczącego). Zdaniem tego japońskiego ekonomisty, transfer bardziej zaawansowanych technik produkcji jest tym łatwiejszy (tańszy), im różnica technologiczna między krajem goszczącym a goszczonym jest mniejsza. Łatwiej jest przetransferować mniej, niż bardziej zaawansowaną technologię. W myśl koncepcji teoretycznej Kojimy, zagraniczne inwestycje mają miejsce w tych dziedzinach gospodarki, które stają się w kraju inwestora komparatywnie mniej efektywne, natomiast bardziej efektywne w kraju goszczącym. Biorąc pod uwagę względne różnice kosztów pracy i kapitału, inwestorzy zagraniczni w krajach słabo rozwiniętych koncentrują się na działalności pracochłonnej (np. przemysł odzieżowy), bo tam jest tania siła robocza (niskie płace). Natomiast w krajach wysoko rozwiniętych inwestycje zagraniczne są dokonywane przede wszystkim w dziedzinach kapitałochłonnych (pracooszczędnych). W ten sposób następuje specjalizacja w skali międzynarodowej, która przynosi korzyści ekonomiczne wszystkim uczestniczącym w niej krajom zarówno krajom dobrze, jak i słabo rozwiniętym (choć obie grupy państw różnią się pod względem elastyczności działania mechanizmu rynkowego).

Czynniki napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich

Wybór lokalizacji inwestycji przez inwestorów zagranicznych wymaga analizy i oceny czynników geograficznych, przyrodniczych, ekonomicznych, organizacyjnych oraz społecznych, które podlegają zmianom w czasie i przestrzeni. Do podstawowych czynników lokalizacji przedsiębiorstw należy zaliczyć: położenie geograficzne, dostęp do surowców naturalnych, wielkość rynku zbytu, dostęp do infrastruktury transportowej, teleinformatycznej, społecznej oraz obecność wykwalifikowanej i niedrogiej siły roboczej [Meyer, 1995, s. 69-88]. Atutem lokalizacyjnym jest przynależność kraju goszczącego do ugrupowania integracyjnego gwarantującego brak wewnętrznych barier handlowych. Do podjęcia decyzji o inwestycji zagranicznej ważne znaczenie mają czynniki prawne, instytucjonalne i polityczne, obejmujące zrozumiałe, stabilne i przewidywalne przepisy prawa, ochronę własności intelektualnej, a także zachęty inwestycyjne, niskie stopy opodatkowania przedsiębiorstw oraz nastawienie społeczeństwa do inwestycji zagranicznych, polityczną stabilność, przejrzystość współpracy między sektorem publicznym a podmiotami prywatnymi [Wawrzyński, 2013, s. 37-53], [Kłysik-Uryszek, 2011, s. 20-21], [Roelfsema, Zhang, 2009], [Rymarczyk, 2004, s. 41], [Meyer, 2001, s. 357-366]. Większość tych czynników była uwzględniona w różnych badaniach atrakcyjności inwestycyjnej polskich regionów, np. w raportach Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową [2012]

analizowano takie czynniki, jak: dostępność transportowa, koszty pracy, wielkość i jakość zasobów pracy, chłonność rynku, poziom infrastruktury gospodarczej i społecznej, poziom rozwoju gospodarczego, stopień ochrony i stan środowiska naturalnego, poziom bezpieczeństwa powszechnego i aktywność regionów wobec inwestorów. Nieco inne kryteria wzięli pod uwagę autorzy raportów Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych [2012]: zasoby kapitału ludzkiego, pomoc dla inwestorów, infrastruktura techniczna (drogi, koleje, lotniska), infrastruktura społeczna (żłobki, przedszkola, szkoły), mikroklimat rynkowy (szanse powodzenia inwestycji) oraz mikroklimat administracyjny (stosunek władz lokalnych i samorządowych do inwestycji i rozwoju). Wymienione czynniki decydują o tym, że korzyści, jakie firma może osiągnąć z podjęcia działalności za granicą, są większe od kosztów, a więc tworzą motywację do dokonania inwestycji bezpośredniej.

Głównym odbiorcą inwestycji zagranicznych są kraje i regiony o korzystnej lokalizacji pozwalającej w znaczny sposób ograniczyć koszty transportowe, dobrej dostępności do infrastruktury technicznej i transportowej, stosunkowo wysokim stopniu zurbanizowania, zasobne zarówno w surowce, jak i w tanią, lecz stosunkowo dobrze wykwalifikowaną siłę roboczą. Obszary biedne o słabej jakości infrastruktury, niskim poziomie kwalifikacji siły roboczej, rozbudowanej biurokracji, niestabilnej sytuacji finansów publicznych, nie stanowią atrakcyjnej lokalizacji dla inwestycji zagranicznych. Nowe inwestycje na takich obszarach obarczone są wysokim ryzykiem i niską opłacalnością. Inwestorzy zagraniczni w miejscu rejestracji siedziby firmy prowadzą działalność badawczą i rozwojową, natomiast za granicę przenoszą działalność produkcyjną. W ten sposób szukają poza granicami kraju nowych rynków zbytu, niższych kosztów produkcji, podnoszą swoją konkurencyjność poprzez przejmowanie pakietów większościowych firm z branży.

W sytuacji, gdy przedsiębiorstwo, po osiągnięciu zakładanego zysku, poniesieniu straty lub zmiany strategii inwestycyjnej, wyzbywa się z aktywów, uznając je za zbędne lub za nisko produktywne, mamy do czynienia ze zjawiskiem dez-inwestycji. Wyjście partnera zagranicznego ze spółki następuje poprzez sprzedaż udziałów innemu inwestorowi, umorzenie udziałów spółki, wprowadzenie akcji do obrotu giełdowego lub likwidację spółki.

Potencjalne efekty oddziaływania zagranicznych inwestycji zagranicznych

Skutki napływu inwestycji zagranicznych dla kraju i regionu przyjmującego mogą być zarówno pozytywne, jak i negatywne [Gorynia, Bartosik-Purgat, Jankowska, Owczarzak, 2006], [Mello, 1999, s. 133-151]. Do pozytywnych należy to, że ZIB zasilane kapitałem zagranicznym mogą być podstawowym czynnikiem wzrostu, ponieważ przyczyniają się do poprawy finansowych możliwości w zakresie kształtowania przewagi konkurencyjnej regionu w długiej perspektywie. Inwestycje zagraniczne nie tylko zmniejszają niedobór kapitału,

ale są także nośnikami postępu technicznego. Można wymienić, co najmniej trzy efekty transferu technologii: efekt demonstracji (zagraniczny inwestor, wprowadzając produkt na rynek, prezentuje swoją nową technologię), efekt konkurencji (skłonność firm rywalizujących do naśladownictwa), efekt „uczenia się przez podpatrywanie” [Umiński, 2002]. Poprzez efekt naśladownictwa zmniejsza się luka technologiczna między firmami krajowymi a przedsiębiorstwami z kapitałem zagranicznym. W rezultacie napływu inwestycji zagranicznych transferowane do przedsiębiorstwa nowe rozwiązania technologiczne i organizacyjne podlegają dyfuzji (efekt spillover) do innych firm krajowych [Zukowska-Gagelmann, 2000, s. 223-256]. Następuje wzrost udziału produktów nowych i zmodernizowanych w sprzedaży, obniżenie kosztów produkcji, poprawia się poziom zarządzania w firmie, krótko mówiąc rośnie poziom konkurencyjności przedsiębiorstw. Można powiedzieć, że nowe technologie determinują jakość wytwarzanych produktów i są narzędziem walki konkurencyjnej na poziomie firm, sektorów i terytoriów (krajów i regionów), przyczyniając się do przyspieszenia ich rozwoju. Dzieje się tak, ponieważ przedsiębiorstwa, w których dokonano inwestycji zagranicznych odnotowują poprawę niemal we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a ich konkurenci krajowi szybko naśladują korzystne wzorce zarządzania i starają się dorównać firmom zagranicznym pod względem jakości wyrobów, nowoczesności technologii dotyczących produktów oraz usług. Największą rolę w wysokiej pozycji konkurencyjnej odgrywają inwestycje proeksportowe, dzięki którym wzmocnieniu ulegają powiązania z gospodarką światową (poprzez handel zagraniczny). Są one jednak słabo zakorzenione w kraju i regionie, co oznacza, że w niewielkim stopniu bazują na regionalnych zasobach [Poniatowska-Jaksch, 2006, s. 30-35]. Słusznie zauważa Dziemianowicz [2002], że oddziaływanie inwestycji zagranicznych na kraj nie musi oznaczać takiego samego oddziaływania na konkretny region. W skali globalnej lub krajowej firma może poprawiać wydajność, zwiększać zyski, ale osiągnąć jest to m.in. przez redukcję zatrudnienia w wybranych fabrykach, omijanie przepisów podatkowych.

Napływ inwestycji zagranicznych niesie ze sobą korzyści dla kraju przyjmującego, ale nie jest pozbawiony pewnych negatywnych skutków. Inwestycje zagraniczne wypierają rodzimych producentów z rynku, przyczyniają się do wzrostu bezrobocia poprzez redukcję zatrudnienia w istniejących zakładach i obniżenia kooperacji z miejscowymi dostawcami, przyczyniają się do nadmiernej eksploatacji surowców naturalnych i degradacji środowiska naturalnego (w sytuacji, gdy napływ kapitału wiąże się z transferem tzw. „brudnych” technologii [Konings, 2001, s. 619-633], [Wang, Yu, 2007, s. 397-405], [Weresa, 2002, s. 10-11]. Powodują dodatkowy wzrost importu zaopatrzeniowego sprzyjający ujemnemu bilansowi obrotów bieżących, utrudniają dostęp rodzimym firmom do rynku krajowego, przyczyniają się także do wzrostu bezrobocia (efekt grupowych zwolnień), umożliwiają odpływ znacznej części zysków za granicę, ograniczają suwerenność i niezależność ekonomiczną kraju przyjmującego [Gorynia, Bartosik-Purgat, Jankowska, Owczarzak, 2006, s. 196-200], [Georg, Greenway 2004, s. 171-197], [Matkowski, Rapacki, 2003, s. 43-97].

Inwestorzy zagraniczni w województwie świętokrzyskim

Podmioty z kapitałem zagranicznym

Z danych GUS [*Działalność gospodarcza...*, 2012] wynika, iż w 2011 r. w Polsce działalność gospodarczą prowadziło 24 910 firm z kapitałem zagranicznym, podczas gdy w województwie świętokrzyskim 181, co lokowało region na 15. miejscu wśród innych województw (przed podlaskim). Najwięcej spółek było zarejestrowanych w najludniejszych i najlepiej rozwiniętych województwach: mazowieckim, następnie śląskim i dolnośląskim. Warto zaznaczyć, iż ten stan rzeczy niekoniecznie musi w rzeczywistości odzwierciedlać wartości zainwestowanego kapitału, ponieważ wiele firm, które zarejestrowane są w województwie mazowieckim prowadzą działalność w kilku województwach (np. firma SINIAT Sp. z o.o., choć zarejestrowana w Warszawie, posiada zakłady produkcyjne płyt gipsowo-kartonowych i profili metalowych w Leszczach oraz w Gackach koło Pińczowa). W okresie 2005-2011 średnie tempo powstawania nowych firm z kapitałem zagranicznym w regionie świętokrzyskim było dwa razy wolniejsze niż średnio w kraju. W 2011 r. w porównaniu do roku 2005 liczba tych podmiotów wzrosła o 31, z czego najwięcej zwiększyła się liczba mikroprzedsiębiorstw, do 9 zatrudnionych. W tym czasie ubyłoby 5 przedsiębiorstw małych. Wśród wszystkich podmiotów zagranicznych dominowały jednostki małe, do 49 pracujących, stanowiły one niecałe 70% ogółu firm z kapitałem zagranicznym, podczas gdy średnio w kraju 84%. Większy udział procentowy (o 7 punktów procentowych dla każdej grupy przedsiębiorstw z osobna) w województwie niż średnio w kraju stanowiły jednostki średnie o liczbie pracujących od 50 do 249 osób oraz duże firmy o liczbie pracujących 250 i więcej. Charakterystyczne jest to, że inwestycje zagraniczne polegały przede wszystkim na przejęciu udziałów w istniejących zakładach, a nie na tworzeniu przedsiębiorstw od podstaw. Rozmieszczenie firm z kapitałem obcym na terenie województwa jest zróżnicowane. Skoncentrowane są w powiatach zlokalizowanych na północy województwa, na obszarach miast lub w ich sąsiedztwie. Na koniec 2011 r., wśród 570 podmiotów prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowanych w rejestrze REGON w województwie świętokrzyskim, dominowały mikroprzedsiębiorstwa (77% ogółu) i małe przedsiębiorstwa (13%). Najwięcej podmiotów mieściło się w Kielcach (45,5% ogółu), w powiatach najbardziej uprzemysłowionych, zlokalizowanych głównie na północy województwa, zarejestrowanych było łącznie 37,9% podmiotów, natomiast na terenach powiatów najslabiej zurbanizowanych, położonych na południu województwa (powiaty te charakteryzują się wysokim zatrudnieniem w rolnictwie) 16,6%, z czego najwięcej w powiecie sandomierskim (4,4%), a najmniej w kazimierskim (0,2%)³.

³ Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie świętokrzyskim, 2011 [2012], Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce, s. 20-27.

Tablica 1

Spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego wpisane do rejestru REGON w województwie świętokrzyskim, w podziale na powiaty i przedziały osób pracujących w 2011 r.

Liczba osób pracujących	buski	jędrzejowski	kazimierski	kielecki	konecki	opatowski	ostrowiecki	pińczowski	sandomierski	skarżyski	starachowicki	staszowski	włoszczowski	m. Kielce	województwo
0-9	11	14	1	36	22	3	30	9	19	28	48	7	5	207	440
10-49	–	1	–	9	10	2	8	2	2	3	7	2	–	28	74
50-249	2	3	–	1	3	2	1	–	–	2	3	1	2	10	30
250 i więcej	–	2	–	3	1	–	1	–	4	–	–	1	–	14	26
Ogółem	13	20	1	49	36	7	40	11	25	33	58	11	7	259	570

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiej Bazy Publikacyjnej REGON województwa świętokrzyskiego, na koniec grudnia 2011 r., Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2013

Szczególne znaczenie w odniesieniu do zagranicznych inwestycji w regionie świętokrzyskim odgrywa Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE) w Starachowicach⁴. W 2012 r. w tej strefie działały 72 przedsiębiorstwa, w tym 17 (23,6%) podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, z tego 12 w województwie świętokrzyskim⁵. Podstawowym powodem rozpoczęcia działalności przez przedsiębiorców w starachowickiej strefie były zwolnienia podatkowe⁶ (KPMG 2011). Przedsiębiorstwa zagraniczne generowały 3216 miejsc pracy, co stanowiło 45,3% ogółu zatrudnienia w strefie (tablica 2). Najważniejszymi pracodawcami w tej grupie podmiotów są duże przedsiębiorstwa – zatrudniają 69% ogółu pracowników, a następnie średnie podmioty (28% ogółu zatrudnienia). Na jedno duże przedsiębiorstwo zagraniczne przypadało aż 369 pracowników, podczas gdy na średni podmiot – 150, a na mały – 19. Biorąc pod uwagę całkowite nakłady inwestycyjne w strefie (1 641 mln zł) w 2011 r. dominowali zlokalizowani poza województwem świętokrzyskim producenci wyrobów che-

⁴ Strefa zajmuje powierzchnię 612,9051 ha, oferuje inwestorom tereny inwestycyjne w kilku województwach. Znaczna część powierzchni strefy położona jest w województwie świętokrzyskim (77,4%, przy czym w samych Starachowicach powierzchnia ta stanowi 27,5% całkowitej powierzchni strefy), następnie w lubelskim (16,3%), mazowieckim (3,1%), a także w opolskim i łódzkim (po 0,7%).

⁵ Z pozostałych pięciu przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, trzy zlokalizowane są w Tułowicach (opolskie) i po jednym w Szydłowcu (mazowieckie) i Puławach (lubelskie): wszystkie reprezentują branżę chemiczną i należą do grupy przedsiębiorstw dużych.

⁶ Podmioty, które rozpoczęły działalność w specjalnych strefach ekonomicznych w 2001 roku są zwolnione z części obciążeń finansowych, pod warunkiem, że tworzą nowe inwestycje i nowe miejsca pracy. O wysokości zwolnień decyduje wartość nowych inwestycji i wartość kosztów nowych miejsc pracy. Przedsiębiorcy, którzy uzyskali takie zwolnienia muszą kontynuować działalność gospodarczą przez 5 lat od momentu przyznania zwolnień. Spośród firm, które nie są nowymi inwestycjami, tylko podmioty zaliczane do grona małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) mogą starać się o zwolnienia podatkowe. *Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych*, Dz.U. 2007 Nr 42, poz. 274 z późn. zm.

micznych (25,8%), a następnie zlokalizowani w województwie świętokrzyskim wykonawcy usług poligraficznych (13%), producenci z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (za sprawą wyrobów ceramicznych) (25,5%), wyrobów maszynowych (12,3%) i metalowych (12%).

Tablica 2

Liczba pracujących według wielkości podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w Starachowickiej Strefie Ekonomicznej

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w SSE „Starachowice” w 2012 r. wg liczby pracujących osób							
Ogółem		0-49		50-249		250 i więcej	
podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący
17	3216	5	97	6	902	6	2217

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”

Do największych podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w regionie świętokrzyskim należą: LHOIST BUKOWA Sp. z o.o. (belgijska grupa Lhoist Group) – zakłady przemysłu wapienniczego produkujące wapno, mączki wapienne, kamień i kruszywo wapienne; Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. w Sitkówce koło Kielc, do 2007 r. Cementownia Nowiny Sp. z o.o. (niemiecki koncern Dyckerhoff AG) i Lafarge Cement Małogoszcz S.A. (francuski koncern Lafarge) – produkujące cement, beton oraz spoiwa budowlane; SINIAT Sp. z o.o. – dawna nazwa Lafarge Nida Gips Sp. z o.o. (belgijska grupa Eter Group) produkująca gipsy szpachlowe i budowlane, tynki, gładzie, kleje i prefabrykaty gipsowe oraz profile metalowe; RIGIPS Polska – Stawiany Sp. z o.o. w Szarbkowie koło Pińczowa (międzynarodowa grupa kapitałowa Saint-Gobain) przetwarzająca gips z pobliskiej kopalni; Zakłady Przemysłu Wapienniczego Trzuskawica S.A. w strukturze Grupy Ożarów (irlandzka grupa kapitałowa CRH) produkujące wapno palone, suchogaszone, nawozowe, mączkę wapienną, kredę techniczną, kamień i pył wapienny, kruszywa zarówno do betonu, drogownictwa, jak i do zaprawy; Pilkington Polska Sp. z o.o. – Huta Szkła w Sandomierzu (międzynarodowy koncern NSG Group) produkująca szkło specjalistyczne i wyroby niemetalowe; Pilkington Automotive Poland Sp. z o.o. – Huta Sandomierz (międzynarodowy koncern NSG Group) produkująca szyby samochodowe; Celsa „Huta Ostrowiec” Sp. z o.o. (hiszpańska grupa Celsa) produkująca wyroby maszynowe i stalowe, zarówno walcowane, jak i kute na gorąco; Delfo Polska S.A. Oddział Kielce oraz Zakłady Wyrobów Metalowych SHL S.A. (włoska grupa Magnetto) produkujące narzędzia tłoczne, wytłoczki; NSK Bearings Polska S.A. – Fabryka Łożysk Toczących „Iskra” w Kielcach (japońska grupa NSK Nichimen) produkująca łożyska kulkowe i wałeczkowe, koła i przekładnie zębate, porcelanowe świece zapłonowe; MAN BUS Oddział Starachowice (niemiecka grupa MAN Group) produkujący korpusy autobusów niskopodłogowych oraz części silnikowe i hamulcowe; Aebi Schmidt Polska Sp. z o.o. w Kielcach (niemiecki holding ASH Aebi Schmidt Holding AG) produkujący sprzęt do zimowego

utrzymania dróg (lemieszowe pługi odśnieżające, części zamienne i podzespoły do zamiatarek i posypywarek); CSZ PKS Beneparts Sp. z o.o. Kielce (belgijska grupa Beneparts B.V.B.A.) dystrybuujący akcesoria i części zamienne do autobusów, samochodów ciężarowych oraz przyczep i naczep; „Stokota-Kamarg” Sp. z o.o. w Kielcach (belgijska grupa STOKOTA N.V.) zajmująca się produkcją i naprawą zbiorników, cystern, pojemników metalowych oraz przemysłowych; DS. Smith Polska Zakład – Kielce (wcześniej DS. Packaging International – Kieleckie Zakłady Wyróbów Papierowych) (brytyjska grupa David Smith Plc) wytwarzający i dystrybuujący opakowania papierowe i tekturowe oraz materiały biurowe; zakłady mięsne „CONSTAR” S.A. Starachowice (amerykańska grupa Epstein Plant Aquistion) produkujące mięso i przetwory mięsne, RR Donnelley Sp. z o.o. Starachowice (amerykańska grupa kapitałowa Donnelley&Sons Company) świadcząca usługi poligraficzne i pokrewne; Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. (francuska grupa kapitałowa Veolia Environmental Services VES, do 2009 r. ONYX Polska) zajmujące się gospodarką odpadów komunalnych; GDF Suez Energia Polska S.A. Elektrownia Połaniec (francuska grupa energetyczna GDF Suez Electrabel) produkująca i dystrybuująca energię elektryczną. Firmy te, będące oddziałami dużych międzynarodowych korporacji, są silniej powiązane z innymi przedsiębiorstwami z obcym kapitałem niż z miejscowymi podmiotami gospodarczymi, w niewielkim stopniu tworzą sieci relacji z dostawcami i instytucjami lokalnymi. Takie formy współpracy wiążą się z niskimi regionalnymi efektami mnożnikowymi, czyli zwiększaniem działalności miejscowych podmiotów gospodarczych wywołanym przez wzrost popytu na ich dobra i usługi ze strony firm zagranicznych [Domański, 2013].

Najczęściej przedmiotem współpracy inwestorów zagranicznych z miejscowymi podmiotami są samochodowe usługi transportowe. Intensywny ruch samochodów ciężarowych przewożących ciężkie towary produkowane przez te przedsiębiorstwa powoduje stałe pogarszanie jakości dróg wojewódzkich i lokalnych, przy czym przedsiębiorstwa te nie poczuwają się do partycypowania w kosztach ich utrzymania i modernizacji. Wydaje się, że w tej sytuacji powinna być stosowana powszechna w ochronie środowiska zasada: zanieczyszczający płaci (w tym przypadku niszczący płaci)⁷.

Zatrudnienie

Wzrost liczby spółek z kapitałem zagranicznym przyczynia się do zwiększenia zatrudnienia. Na koniec 2011 r. w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego działających w województwie świętokrzyskim w przeliczeniu

⁷ Zasada ta nakłada na podmiot działający (sprawcę szkody) pełną odpowiedzialność, w tym materialną, za skutki zanieczyszczenia, a także za stworzenie innych zagrożeń dla środowiska. Sprawca odpowiada zatem nie tylko za bezpośrednie negatywne dla środowiska skutki, ale także za uciążliwości powstałe w wyniku prowadzonej przez niego działalności lub powodowane procesami konsumpcji wytworzonych przez niego dóbr. Art. 191 ust. 2 (dawny artykuł 174 TWE) wersji skonsolidowanej Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. UE C 115/47 z 09.05.2008.

na 1000 mieszkańców pracowało 15 osób (w Polsce 41 osób). W porównaniu z 2005 r. wskaźnik ten wzrósł o ponad 20% (w kraju o 32%). Ponad 36% miejsc pracy w regionie generowały podmioty działające w starachowickiej specjalnej strefie ekonomicznej (w kraju 15,4%)⁸.

Przeciętny podmiot z kapitałem zagranicznym w świętokrzyskim zatrudniał 109 osób (w kraju 63 osoby). Największe zatrudnienie na jedno przedsiębiorstwo odnotowano w dużych podmiotach – 664 osób (w kraju 924), następnie w średnich – 121 osób (w kraju 114) i małych – 28 (w kraju 23). Na jedno mikroprzedsiębiorstwo przypadło 2 zatrudnionych (tablica 3). W stosunku do roku 2005 najwyższy wzrost liczby pracujących nastąpił w dużych przedsiębiorstwach, z kolei w grupie podmiotów małych zatrudnienie nieznacznie spadło.

Tablica 3

Liczba pracujących według wielkości podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2005 i 2011

Wyszczególnienie	Ogółem		Podmioty wg liczby pracujących osób							
	podmioty	pracujący/na 1000 osób	0-9		10-49		50-249		250 i więcej	
			podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący
2005										
Polska	16837	31,1	9860	26914	3856	86950	2221	257131	900	815153
Świętokrzyskie	148	12,3	62	183	37	946	30	3938	19	10729
2011										
Polska	24910	41,1	16445	30114	4574	105506	2672	304427	1219	1126486
Świętokrzyskie	181	15,4	94	191	32	904	33	4024	22	14612
Zmiana 2005-2011, w %										
Polska	47,94	32,2	66,8	11,9	18,6	21,3	20,3	18,4	35,4	38,2
Świętokrzyskie	22,29	25,2	51,6	4,4	-13,5	-4,4	10,0	2,2	15,8	36,2

Źródło: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku*, GUS, Warszawa 2006; *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku*, GUS, Warszawa 2012

Kondycja finansowa

W 2011 r. średnio na jedno przedsiębiorstwo z udziałem kapitału zagranicznego w województwie świętokrzyskim przypadało 14,8 mln zł kapitału podstawowego, dla porównania w Polsce było to 7,8 mln zł. Całkowity kapitał tych firm w przeliczeniu na mieszkańca województwa wynosił 2099 zł, i stanowił niespełna 42% średniej w kraju. Dla porównania w 2005 r. stosunek ten

⁸ Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2011 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2012 r., s. 14.

wynosił 67%. W strukturze kapitału podstawowego największy udział stanowił kapitał zagraniczny, w przeliczeniu na mieszkańca wynosił 1946 zł (46% przeciętnej wartości w kraju). W latach 2005-2011 wielkość tego wskaźnika w świętokrzyskich podmiotach spadła prawie o 14%, co z kolei wpłynęło na zmniejszenie wielkości ogółem kapitału podstawowego o 10% (tablica 4). Przeciwny kierunek zmian odnotowano w Polsce.

Tablica 4

Kapitał podstawowy w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2005 i 2011

Wyszczególnienie a – ogółem b – do 9 pracujących c – powyżej 9 pracujących		Liczba podmiotów	Kapitał podstawowy na mieszkańca, w zł			
			ogółem	krajowy	zagraniczny	rozproszony
		2005				
Ogółem	a	16837	3469,8	476,9	2909,8	83,1
	b	9860	528,6	157,7	370,5	0,4
	c	6977	2941,3	319,2	2539,3	82,7
Świętokrzyskie	a	148	2332,3	71,0	2258,4	3
	b	62	35,5	12,8	22,7	–
	c	86	2296,8	58,2	2235,6	3
		2011				
Ogółem	a	24910	5038,1	638,9	4270,0	129,2
	b	16445	1061,3	236,6	822,6	2,2
	c	8465	3976,8	402,4	3447,5	127,0
Świętokrzyskie	a	181	2099,2	118,7	1946,4	34,1
	b	94	31,2	11,3	20,0	–
	c	87	2068,0	107,4	1926,4	34,1
		Zmiana 2005-2011				
Ogółem	a	47,94	45,2	34,0	46,8	55,5
	b	66,78	100,8	50,0	122,0	450
	c	21,33	35,2	26,1	35,8	53,6
Świętokrzyskie	a	22,30	-10,0	67,2	-13,8	1036,7
	b	51,61	-12,1	-11,7	-11,9	–
	c	1,16	-10,0	84,5	-13,8	1036,7

Źródło: Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku, GUS, Warszawa 2006; Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku, GUS, Warszawa 2012

W analizowanym okresie pogorszył się wynik finansowy netto firm zagranicznych zarówno w województwie świętokrzyskim jak i w kraju, odpowiednio o 25% i 45%. Na koniec 2011 r. wskaźnik ten w przeliczeniu na mieszkańca wyniósł w regionie 846 zł (119% przeciętnej wartości w kraju), co świadczy o wyższej statystycznie rentowności firm w regionie świętokrzyskim. Pogorszenie wyników finansowych w dużej mierze było spowodowane kryzysem, a następnie spowolnieniem gospodarczym, które w sposób szczególny odczuła

branża budowlana – główny odbiorca materiałów budowlanych⁹. Słabsza kondycja finansowa przedsiębiorstw z kapitałem obcym w regionie (ale wyższa niż przeciętnie w kraju) nie wpłynęła na obniżenie nakładów inwestycyjnych. W 2011 r. wartość nakładów na nowe środki trwałe w województwie w przeliczeniu na mieszkańca wyniosła blisko 700 zł, i była o 44% wyższa niż w 2007 r. (tablica 5). W tym czasie wskaźnik ten w kraju pozostał prawie na niezmiennym poziomie. Pomimo tego, relacja wydatków inwestycyjnych na mieszkańca w regionie wobec średniej krajowej w 2011 r. nadal pozostała niska, bowiem wynosiła tylko 49%. Tak niski poziom nakładów inwestycyjnych związany jest ze specyfiką inwestycji zagranicznych w regionie, które w większości mają charakter ekstensywny. Najczęściej inwestorzy kupowali od innych przedsiębiorstw zagranicznych, zwykle działających w ramach korporacji, dla regionu nowoczesne technologie produkcji i urządzenia, nierzadko jednak nienajnowsze w skali światowej. Zainstalowane technologie zwykle skutkowały wzrostem produktywności pracy, a w konsekwencji ograniczeniem zatrudnienia.

Tablica 5

Podstawowe dane o podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2007 i 2011

Wyszczególnienie	Wynik finansowy netto	Wydatki na nowe środki trwałe
	w zł na mieszkańca	
2007		
Polska	1309,1	1441,5
Świętokrzyskie	1132,1	482,6
2011		
Polska	711,0	1427,1
Świętokrzyskie	846,8	698,8
Zmiana 2007-2011, w %		
Polska	-45,7	-1,0
Świętokrzyskie	-25,2	44,8

Źródło: Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2007 roku, GUS, Warszawa 2008; Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku, GUS, Warszawa 2012

Pochodzenie kapitału zagranicznego

Najwięcej w przedsiębiorstwa regionu świętokrzyskiego zainwestowały firmy z Wielkiej Brytanii, następnie z Niemiec, Cypru, Włoch i Luksemburga. Rok wcześniej najwyższą wartość stanowił kapitał holenderski, a następnie kapitał niemiecki i włoski. Sześć lat wcześniej liderem w tym rankingu była także Holandia, która wyprzedziła Francję, Belgię i Niemcy. Na koniec 2011 r. wartość kapitału zagranicznego na mieszkańca w województwie świętokrzyskim

⁹ Raport roczny 2011. Sytuacja ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstw wg działów PKD, PKO Bank Polski, Warszawa, lipiec 2011.

w porównaniu z rokiem 2005 skurczyła się aż o 82%. W kraju wskaźnik ten wzrósł o ponad 14% (tablica 6). Spadki wartości kapitału zagranicznego w regionie wiązały się z likwidacją przedsiębiorstw, fuzjami i przejęciami przedsiębiorstw oraz przeniesieniem ich siedzib do dużych miast w innych regionach, najczęściej w mazowieckim. Do najbardziej znanych przypadków takich zmian można zaliczyć: likwidację Browaru Kielce przez Kompanię Piwowarską, której właścicielem jest międzynarodowy koncern South African Breweries International Miller; zamknięcie zakładu Poligrafia S.A. Kielce przez amerykańską grupę RR Donnelley; przejęcie udziałów Lafarge Nida Gips od francuskiej grupy kapitałowej Lafarge przez belgijską grupę Eter Group i przeniesienie siedziby firmy do Warszawy; przeniesienie siedziby spółek Eiffage Construction oraz Grupy Ożarów S.A do Warszawy; przeniesienie siedziby Lhoist „Bukowa” do Krakowa.

Tablica 6
Kapitał zagraniczny według kraju pochodzenia w latach 2005 i 2011

Wyszczególnienie	Kapitał zagraniczny w Polsce, w zł na osobę	Udział w kapitale zagranicznym w Polce, w %	Kapitał zagraniczny w województwie świętokrzyskim, w zł na osobę	Udział w kapitale zagranicznym w województwie świętokrzyskim, w %
2005				
Łącznie	2687,5	100	2194,6	100
Austria	53,2	2,0	40,2	1,8
Belgia	151,8	5,7	234,6	10,7
Cypr	–	–	–	–
Dania	94,5	3,5	7,0	0,3
Francja	463,8	17,3	631,6	28,8
Hiszpania	49,8	1,9	0,9	0,1
Holandia	785,2	29,2	839,9	38,3
Luksemburg	83,5	3,1	136,1	6,2
Niemcy	474,1	17,6	174,1	7,9
Szwajcaria	81,0	3,02	–	–
Szwecja	9,2	3,4	0,1	0,01
USA	167,0	6,2	10,5	0,5
Wielka Brytania	111,1	4,1	86,8	3,9
Włochy	80,4	3,0	33,0	1,5
2011				
Łącznie	3928,6	100	393,2	100
Austria	82,3	2,1	–	–
Belgia	112,6	2,9	2,0	0,5
Cypr	152,4	3,9	50,7	12,9
Dania	127,5	3,3	–	–
Francja	676,2	17,2	–	–
Hiszpania	169,0	4,3	–	–

cd. tablicy 6

Wyszczególnienie	Kapitał zagraniczny w Polsce, w zł na osobę	Udział w kapitale zagranicznym w Polsce, w %	Kapitał zagraniczny w województwie świętokrzyskim, w zł na osobę	Udział w kapitale zagranicznym w województwie świętokrzyskim, w %
Holandia	949,3	24,2	–	–
Luksemburg	318,0	8,1	28,5	7,3
Niemcy	749,2	19,1	75,2	19,1
Szwajcaria	78,1	2,0	–	–
Szwecja	146,0	3,7	–	–
USA	111,1	2,8	0,1	0,02
Wielka Brytania	132,0	3,4	197,3	50,2
Włochy	125,0	3,2	39,4	10,03

Źródło: Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku, GUS, Warszawa 2006; Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku, GUS, Warszawa 2012

Eksport i import

W 2011 roku 46% podmiotów z kapitałem zagranicznym województwa świętokrzyskiego eksportowało swoje produkty lub towary i materiały (w 2005 r. – 52%). Najwięcej eksporterów działało w grupie średnich i dużych przedsiębiorstw. Wartość sprzedaży za granicę przez te podmioty w przeliczeniu na mieszkańca regionu wyniosła 2244 zł (w 2005 r. 1257 zł), co stanowiło tylko 25,5% średniej krajowej (w 2005 r. 27%). Ta niska wartość eksportu wynika z charakteru prowadzonej działalności przez podmioty zagraniczne i rodzaju wytwarzanych towarów. Przedsiębiorstwa produkujące na eksport przeważnie dostarczają towary o wysokim udziale prostej pracy, tj. produkty zaopatrzeniowe dla budownictwa, komponenty i podzespoły dla przemysłu motoryzacyjnego. Do najważniejszych eksportowanych produktów należą szkło, wyroby gipsowe, cement, części i akcesoria do pojazdów samochodowych i ich silników, odlewy, wyroby walcowane i inne wyroby metalowe, opakowania tekturowe. Rosnący popyt na surowce mineralne i stal, napędzany wcześniejszym boomem budowlanym, spowodował wzrost sprzedaży i dochodów z eksportu tych towarów. Kurczący się popyt zagraniczny w latach 2009-2010 stanowił istotny czynnik prowadzący do spadku produkcji przedsiębiorstw z branży budowlanej i metalowej, a w konsekwencji także zmniejszenia eksportu.

W 2011 r. w województwie działało 90 podmiotów dokonujących zakupów z importu, tj. o 7 więcej niż eksporterów. W 2011 r. wartość importu w przeliczeniu na jednego mieszkańca regionu wyniosła 1376 zł (w 2005 r. 999 zł), co stanowiło zaledwie 15% średniej krajowej (w 2005 r. – 20%) (tablica 7). Największy udział w imporcie ogółem stanowią materiały, półfabrykaty i podzespoły do celów produkcyjnych (papier, opakowania, materiały eksploatacyjne, części samochodowe). Wielkości te świadczą, że poziom współpracy z zagranicą

przedsiębiorstw z regionu świętokrzyskiego jest wyjątkowo niski. Niewielkim pocieszeniem jest dodatnie saldo tej współpracy, w przeciwieństwie do średniej w kraju¹⁰. W istocie, import ogranicza się do warunkujących produkcję materiałów eksploatacyjnych i podzespołów, których z samej natury wartość jest niska w stosunku do wartości wyrobu gotowego.

Tabela 7

Wartość importu i eksportu podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2005 i 2011

Wyszczególnienie	Eksport		Import		Saldo bilansu handlowego, w zł na osobę
	liczba podmiotów	wartość eksportu, w zł na osobę	liczba podmiotów	wartość importu, w zł na osobę	
	2005				
Polska	7510	4660,4	8061	5010,2	-349,8
Świętokrzyskie	77	1257,4	90	998,9	258,5
	2011				
Polska	10108	8789,5	11419	9608,9	-819,4
Świętokrzyskie	83	2244,6	90	1376,6	867,9
	Zmiana 2005-2011, w %				
Polska	41,7	88,6	34,6	91,8	134,3
Świętokrzyskie	0	78,5	7,8	37,8	235,7

Źródło: Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku, GUS, Warszawa 2006; Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku, GUS, Warszawa 2012

Podsumowanie i rekomendacje dla wewnątrzregionalnej polityki rozwoju

Świętokrzyskie należy do outsiderów w pozyskiwaniu inwestorów zagranicznych. Nie mniej jednak inwestycje zagraniczne trwale wpisały się w gospodarkę regionu, o czym świadczy powolny wzrost liczby przedsiębiorstw z kapitałem obcym w latach 2005-2011. Napływ inwestycji zagranicznych do regionu przeważnie polegał na przejęciu istniejących zakładów (inwestycje typu *brownfield*), a następnie ich unowocześnieniu. W 2011 r. najliczniejszą grupą stanowiły podmioty z kapitałem holenderskim, francuskim i niemieckim.

Najchętniej przedsiębiorstwa zagraniczne lokowały swój kapitał w działalność produkcyjną związaną z dostępem do bogatych w świętokrzyskim złóż kopalin mineralnych. Działalność tych podmiotów wpływa korzystnie na

¹⁰ Ujemne saldo wymiany handlowej może być także spowodowane manipulowaniem cenami transferowymi przez korporacje międzynarodowe. Podmioty te często zaniżają ceny eksportowe przy sprzedaży wyrobów gotowych i zawyżają ceny importowe przy zakupach dokonywanych przez oddziały zagraniczne. W ten sposób pomniejszają dochody przedsiębiorstwa w Polsce i realizują zysk za granicą.

dochody mieszkańców w regionie (zwłaszcza zatrudnionych pracowników). Jednak z uwagi na silniejsze zwykle powiązania przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym z partnerami w ramach korporacji niż z lokalną gospodarką, transmisja pozytywnych bodźców technologicznych, organizacyjnych i finansowych do innych regionalnych firm jest mocno ograniczona. Nie stwarza zapotrzebowania na wysoko kwalifikowaną pracę, nie intensyfikuje związków kooperacyjnych z innymi podmiotami, znikome jest zaangażowanie w inwestycje w bardziej zaawansowane technicznie rodzaje działalności. Napływ kapitału zagranicznego zamiast sprzyjać unowocześnieniu gospodarki województwa świętokrzyskiego w istocie zmniejsza jego atrakcyjność inwestycyjną, głównie przyspieszając zużycie regionalnej i lokalnej infrastruktury drogowej.

W analizowanym okresie spadł sumaryczny udział kapitału zagranicznego w podmiotach z kapitałem obcym w województwie, i przez co zmniejszyła się również wielkość ogółem kapitału podstawowego. Przeciwny kierunek zmian odnotowano w Polsce. Spadki te wiązały się z koncentracją przedsiębiorstw, przenoszeniem ich siedzib do dużych miast w innych regionach, a także z kryzysem gospodarczym, który w szczególności dotknął branżę budowlaną, jako głównego odbiorcy materiałów budowlanych. Skutki kryzysu niewątpliwie przyczyniły się do pogorszenia wyników finansowych netto świętokrzyskich podmiotów z kapitałem obcym, które mimo to pozostały korzystniejszymi niż średnio w Polsce. Gorsze wyniki finansowe nie spowodowały jednak zmniejszenia nakładów inwestycyjnych ogółem, wprost przeciwnie – wydatki inwestycyjne na pozyskanie majątku trwałego w świętokrzyskim wzrosły dużo bardziej niż średnio w Polsce. Aktywność świętokrzyskich podmiotów z kapitałem zagranicznym, w odróżnieniu od średniej krajowej, jest głównym źródłem dodatniego salda wymiany handlowej regionu z zagranicą. Mimo tego pozytywnego zjawiska, utrzymanie dotychczasowego kierunku inwestycji zagranicznych utrwaląc będzie surowcowy charakter województwa świętokrzyskiego, co w konsekwencji, w dłuższym okresie czasu grozi mu „dryfem rozwojowym” [Geodecki, Gorzelak, Górniak i inni, 2012].

Uniknięcie tego scenariusza w dużej mierze zależy od realizacji bardziej przemyślanej i kompleksowej polityki rozwoju regionalnego województwa. W celu uzyskania warunków prowadzenia działalności gospodarczej, porównywalnych do regionów lepiej rozwiniętych muszą być realizowane działania, które będą miały charakter mniej doraźny, a bardziej strategiczny. Jednym z podstawowych działań władz regionalnych powinno być wspieranie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i komunalnej. Brak dostępności drogowej i kolejowej województwa świętokrzyskiego na zewnątrz jest nadal zasadniczą barierą dla napływu inwestycji zagranicznych i wzrostu najważniejszych ogniw gospodarki regionalnej. Priorytetowe znaczenie ma budowa i modernizacja tras ekspresowych, w oparciu o drogi krajowe S7 Warszawa-Kielce-Kraków, S74 Łódź-Kielce-Rzeszów, S 73 Kielce-Tarnów, S42 Skarżysko-Starachowice-Ostrowiec Świętokrzyski oraz modernizacja powiązanych z nimi dróg wojewódzkich. Niezbędna jest również modernizacja linii kolejowej nr 8 Kraków-Kielce-Warszawa-lotnisko Okęcie z możliwością włączenia Kielc w sieć połączeń Inter

City oraz pełniejsze wykorzystanie Linii Hutniczo-Siarkowej. Równie pilnym zadaniem, co budowa tradycyjnej infrastruktury transportowej jest rozwój infrastruktury teleinformatycznej, która umożliwi powszechny i bezpieczny dostęp do szerokopasmowego Internetu. W parze z powyższymi działaniami muszą być kontynuowane inwestycje w infrastrukturę komunalną (kompleksowa rozbudowa sieci kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków oraz zakładów utylizacji odpadów).

Równolegle należy podejmować działania nakierowane na wydzielanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych i tworzenie stref gospodarczych. Władze regionu powinny zachęcać do współpracy kierownictwo starachowickiej strefy ekonomicznej z tworzonymi parkami naukowo-technologicznymi. Dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej w ramach SSE stanowią czynnik ułatwiający pozyskanie inwestorów zewnętrznych w parkach technologicznych, zwłaszcza w branżach nowoczesnych technologii produkcyjnych. Potwierdzeniem tego jest działalność w Kieleckim Parku Technologicznym dwóch podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego: REBOND sp. z o.o. (kapitał francuski) – produkującego wielowarstwową folię izolacyjną oraz NEBIOLO Polska sp. z o.o. (kapitał włoski) – producenta ekologicznych pieców i kotłów opalanych granulatem drzewnym (peletem). Istotnym warunkiem napływu inwestycji zagranicznych jest jakość obsługi inwestora. Chodzi o zapewnienie przez Świętokrzyskie Centrum Obsługi Inwestora zagranicznym przedsiębiorcom kompleksowej pomocy doradczej w procesie pozyskiwania odpowiedniej lokalizacji inwestycyjnej oraz informacji w zakresie obowiązujących uwarunkowaniach prawnych. Należy motywować gminy do całościowego pokrycia ich obszarów planami zagospodarowania przestrzennego, wynikającymi z przemysłowej koncepcji rozwoju, a nie z działań doraźnych i z konieczności podjęcia pojedynczych inwestycji¹¹.

Chcąc wzmocnić atrakcyjność inwestycyjną i potencjał gospodarczy regionu nacisk powinien zostać położony na wsparcie finansowe przedsiębiorstw innowacyjnych przez regionalne i lokalne fundusze pożyczkowo-poręczeniowe (Fundusz Pożyczkowy Województwa Świętokrzyskiego sp. z o.o., Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy sp. z o.o.) oferujące niskooprocentowane kredyty oraz instrumenty komplementarne (poręczenia i gwarancje). Wsparcie władz regionalnych powinny otrzymać agencje i fundacje rozwoju regionalnego, parki naukowe i technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, ośrodki szkoleniowo-doradcze. Dzięki tym instytucjom przedsiębiorcy mogliby otrzymywać pomoc w rozpoczynaniu i prowadzeniu działalności, finansowaniu nowych pomysłów, komercjalizacji nowych technologii, nawiązywaniu współpracy handlowej z innymi podmiotami [Matusiak, 2008, s. 28-31].

Wzmocnienia organizacyjnego wymagają Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Kielcach oraz Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne w Podzamczu koło Chęciny, których działalność realnie, a nie tylko

¹¹ Z badań wynika, że w 2010 r. udział powierzchni gmin świętokrzyskich pokrytych obowiązującymi miejscowymi planami przestrzennymi był niewielki [Pastuszka, 2013, s. 177-178].

formalnie powinna wpisywać się w cele statutowe tych podmiotów [Strzelec, 2011, s. 27-28]. Dla rozwoju regionalnego województwa świętokrzyskiego istotne znaczenie ma nie tylko ilość instytucji otoczenia biznesu, ale także skłonność do ich wzajemnej współpracy oraz intensywność kontaktów z przedsiębiorcami. Dlatego w ramach polityki regionalnej należy wspierać tworzenie sieci kooperacji między przedsiębiorstwami a uczelniami, instytucjami naukowo-badawczymi, parkami technologicznymi jako sposób aktywizacji gospodarczej absolwentów i pracowników naukowych. W warunkach gospodarki opartej na wiedzy imperatywem dla regionu świętokrzyskiego jest wzmocnienie aktywności zasobów ludzkich. Władze regionu we współpracy z uczelniami powinny doskonalić system edukacji, tak żeby zapewnić odpowiednie kierunki i poziom kształcenia odpowiadające wymaganiom rynku pracy. Istotnym elementem edukacji powinno być kształtowanie wśród uczniów i studentów postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych, bez których nauczanie nie spełnia wymogów współczesnej gospodarki. Absolwenci powinni zdobyć umiejętności przydatne nie tylko w skutecznym poszukiwaniu pracy, ale przede wszystkim w tworzeniu miejsc pracy. Warunkiem koniecznym doskonalenia systemu edukacji w województwie jest rozwój różnych form współpracy środowiska akademickiego z świętokrzyskimi przedsiębiorstwami, które z kolei w ten sposób zwiększą zdolność do przyswajania nowej wiedzy.

Bibliografia

- Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012*, [2012], Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, Warszawa.
- Badanie rynku na potrzeby projektu – Od diagnozy do prognozy – potrzeby gospodarki a jakość kapitału ludzkiego w województwie świętokrzyskim*, [2012], Raport cząstkowy z IV etapu: T.8 – *Diagnoza przyczyn i motywów wewnętrznej i zewnętrznej migracji zarobkowej, charakter mobilności regionalnej*, Konsorcjum profile – ARC Rynek i Opinia.
- Delokalizacja w rozszerzonej Unii Europejskiej – perspektywa wybranych państw UE. Wnioski dla Polski*, [2006], Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa.
- Domański B., [2001], *Kapitał zagraniczny w przemyśle Polski. Prawidłowości rozmieszczenia, uwarunkowania i skutki*, Uniwersytet Jagielloński. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Kraków.
- Domański B., [2013], *Kapitał zagraniczny a rozwój polskich regionów*, http://www.geogr.uni.wroc.pl/Jubileusz/Boleslaw_Domanski.pdf (12.05.2013).
- Dunning J.H., [1979], *Explaining Changing Patterns of International Production: In Defense of the Eclectic Theory*, „Oxford Bulletin of Economic and Statistics”, Vol. 41 (4).
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku*, [2006], GUS, Warszawa.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2007 roku*, [2008], GUS, Warszawa.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku*, [2012], GUS, Warszawa.
- Dziemianowicz W., [1997], *Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce*, „Studia Regionalne i Lokalne”, Nr 20 (35), Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Warszawa.
- Dziemianowicz W., [2002], *Inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju polskich regionów*, ekspertyza wykonana na zlecenie Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa.

- Estrin S., Meyer K.E., [2010], *Brownfield Acquisitions: A Reconceptualization and Extension*, Working Paper, http://klaasmeyer.co.uk/publications/WIP_Estrin_Meyer_Brownfield_2009.pdf
- Gawlikowska-Hueckel K., Umiński S., [2008], *Handel zagraniczny Małopolski*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.
- Georg H., Greenway D., [2004], *Much Ado about Nothing? Do Domestic Firms Really Benefit from Foreign Direct Investment?*, „World Bank Research Observer”, Vol. 19.
- Gorynia M., Bartosik-Purgat M., Jankowska B., Owczarzak R., [2006], *Efekty zewnętrzne bezpośrednich inwestycji zagranicznych- aspekty teoretyczne i wyniki badań teoretycznych*, „Ekonomista”, Nr 2.
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2011 r.*, [2012], Ministerstwo Gospodarki, Warszawa.
- Kłysik-Urzesek A. [2011], *Gospodarcze efekty napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do regionu*, [w:] *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*, J. Świerkocki (red.), Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.
- Konings J., [2001], *The effects of Foreign Direct Investment on Domestic Firms*, „Economics of Transition”, Vol. 9 (2).
- Krugman P., Obstfeld M., [2003], *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, tom 1.
- Geodecki T., Gorzelak G., Górniak J., Hausner J., Mazur S., Szlachta J., Zaleski J., [2012], *Kurs na innowacje. Jak wyprowadzić Polskę z rozwojowego dryfu*, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków.
- Matkowski Z., Rapacki R., [2003], *Sytuacja gospodarcza i postęp reform rynkowych*, [w:] D. Rosati (red.), *Nowa Europa. Raport z transformacji*, Instytut Wschodni, Warszawa.
- Matusiak K.B., [2008], *Wpływ parków technologicznych na rozwój ekonomiczno-społeczny*, [w:] K.B. Matusiak, A. Bąkowski (red.), *Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa.
- Mello de L.R. Jr, [1999], *Foreign direct investment-led growth: evidence from time series and panel data*, „Oxford Economic Papers”, Vol. 51.
- Meyer K.E., [1995], *Direct foreign investment in Eastern Europe the role of labor costs*, „Comparative Economic Studies”, Vol. 37 (4).
- Meyer K.E., [2001], *Institutions, transaction costs, and entry mode choice in Eastern Europe*, „Journal of International Business Studies”, Nr 32.
- Misala J., [2006], *Cechy i tendencje rozwojowe teorii handlu międzynarodowego*, [w:] E. Freitag-Mika (red.), *Teoria a praktyka ekonomii a konkurencyjność gospodarowania*, Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Nowicki M., (red.), [2012], *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2012*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- OECD Benchmarking Definition of Foreign Direct Investment, Third Edition*, [1996], OECD Paris.
- Pastuszka S., [2013], *Czynniki absorpcji funduszy unijnych według oceny samorządu terytorialnego województwa opolskiego i świętokrzyskiego*, „Studia i Prace”, Kolegium Zarządzania i Finansów, SGH, Nr 124.
- Pilarska Cz., [2005], *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w teorii ekonomii*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków.
- Poniatowska-Jaksch M., [2006], *Przemysłowe bezpośrednie inwestycje zagraniczne źródłem konkurencyjności regionu*, Monografie i Opracowania, Warszawa, Nr 544.
- Przybylska K., [2001], *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej. Empiryczna weryfikacja czynników lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Czechach, Polsce i na Węgrzech*, Zeszyty Naukowe, Monografie, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków, Nr 144.

- Raport roczny 2011. Sytuacja ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstw wg działów PKD*, [2011], PKO Bank Polski, Warszawa.
- Raport z analizy gospodarki województwa świętokrzyskiego na potrzeby aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego. Diagnoza*, [2010], Fundacja Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Roelfsema H., Zhang Y., [2009], *The casual effect of institutional quality on outsourcing*, Utrecht School of Economics Tjalling C. Koopmans Research Institute.
- Rymarczyk J., [2004], *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*, PTE, Warszawa.
- Rynarzewski T., Zielińska-Głębocka A., [2006], *Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Teoria wymiany i polityki handlu międzynarodowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Schröppel Ch., Mariko N., [2002], *The Changing Interpretation of the Flying Geese Model of Economic Development*, „German Institute for Japanese Studies: Japanstudien”, Vol. 14.
- Sektor wyrobów z surowców niemetalicznych w Polsce Wschodniej*, [2011], Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Warszawa.
- Specjalne Strefy Ekonomiczne. Edycja 2011*, [2011], KPMG.
- Stawicka M., Kwieciński L., Wróblewski M. [2010], *Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów*, Wrocław.
- Strzelec J., [2011], *Instytucjonalne uwarunkowania współpracy między nauką, biznesem i samorządem terytorialnym w województwie świętokrzyskim*, [w:] E. Grzegorzewska-Ramocka (red.), *Możliwości współpracy między nauką, biznesem i samorządem*, Kielce.
- Świerkocki J. (red.), [2011], *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.
- Tarasinski L., [2006], *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel międzynarodowy*, [w:] E. Freitag-Mika (red.), *Teoria a praktyka ekonomii a konkurencyjność gospodarowania*, Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, [2008], Dz.U. UE C 115/47.
- Umiński S., [2002], *Znaczenie zagranicznych inwestycji bezpośrednich dla transferu technologii do Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*, Dz.U. 1994 Nr 1221 poz. 591 z póź. zm.
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych ekonomicznych*, Dz.U. 2007 Nr 42, poz. 274 z póź. zm.
- Wang C., Yu L., [2007], *Do spillover benefits grow with rising foreign direct investment? An empirical examination of the case of China*, „Applied Economics”, Nr 39.
- Wawrzyniak D., [2013], *Opodatkowanie przedsiębiorstw jako determinanta bezpośrednich inwestycji zagranicznych w krajach Unii Europejskiej*, „Gospodarka Narodowa”, Nr 3/2013.
- Weresa M.A., [2002], *Skutki inwestycji zagranicznych dla gospodarki kraju przyjmującego – doświadczenia Polski*, [w:] *Rola inwestycji zagranicznych w gospodarce*, Zeszyty BRE Bank – CASE, Warszawa.
- Woźniak-Miszewska M., [2012], *Mezoeconomia transgraniczna przedsiębiorstw. Studium bezpośrednich inwestycji zagranicznych w rozwoju regionów ekonomicznych*, Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie świętokrzyskim, 2012*, [2013], Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce.
- Zukowska-Gagelmann, K., [2000]. *Productivity spillovers from foreign direct investment in Poland*, „Economic Systems”, Vol. 24.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN POLAND'S ŚWIĘTOKRZYSKIE REGION FROM 2005 TO 2011

Summary

The article examines the activities of foreign investors in Poland's Świętokrzyskie region. To this end, the author uses literature analysis and descriptive statistical methods.

Based on a review of available literature, the author outlines basic concepts related to foreign direct investment and the main theoretical models of FDI. He also identifies the key factors behind foreign investment and discusses the positive and negative effects of FDI.

The author analyzes the organizational structure and conditions underlying the operations of companies with foreign capital in the Świętokrzyskie region. The study uses data from Poland's Central Statistical Office (GUS) for the 2005-2009 period. To ensure the comparability of data, the analyzed values are calculated in per capita terms.

The analysis found that the inflow of foreign investment to the region mainly consisted of taking over and modernizing existing plants. Foreign investors chiefly invest in the largest cities in the region, such as Kielce, Starachowice and Ostrowiec Świętokrzyski, and in their vicinity. A special economic zone in Starachowice plays a significant role in attracting foreign investment to the Świętokrzyskie region.

Among foreign investors active in the region are many companies with global business. These include building material manufacturers, who are a significant component of the regional economy and have a positive impact on the incomes and living conditions of local residents. However, these businesses have poor ties with local companies and produce limited spillover effects, according to the author.

Maintaining the current direction of foreign investment means that the Świętokrzyskie region will continue to specialize in raw material production, Pastuszka says. To avoid this scenario, the regional authorities should create conditions to attract investors to more technologically advanced sectors, the author concludes.

Keywords: foreign direct investment, foreign investors, foreign capital, Świętokrzyskie region

JEL classification codes: F21, F23, F44
